

Contractwerk: differentiëren in de rekenles

Bij velen roept het vak wiskunde (rekenen) niet bepaald fijne herinneringen op. Dit geldt zeker voor laaggeschoolde volwassenen. Net zoals lezen en schrijven is het niet kunnen rekenen niet iets waarmee je graag naar buiten komt. In vele centra voor basiseducatie zijn er weinig opleidingsmogelijkheden op dit gebied. Toch trachten de meeste centra de opleiding te organiseren. Om de middelen zo efficiënt mogelijk te gebruiken en kleine klassen te vermijden, ontstaat vaak de noodzaak creatieve oplossingen te zoeken. Yves Aerts van Centrum Basiseducatie Zuiderkempem vertelt welke oplossing hij en zijn collega's vonden.

YVES AERTS/CENTRUM VOOR BASESEDUCATIE ZUIDERKEMPEN

Eén van de meest voorkomende oplossingen in het omgaan met heterogeniteit is het werken met verschillende niveaus binnen één lesmoment. Geen ideaal vertrekpunt als je weet dat een laaggeschoolde volwassene een specifieke aanpak vraagt. Op dit ogenblik is dit echter de realiteit waar vele centra en hun lesgevers mee geconfronteerd worden.

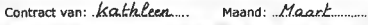
Aanleiding

Ik maak er geen geheim van dat ik over mijn eerste rekenlessen absoluut niet tevreden was. Mijn inbreng in de les was beduidend groter dan die van de cursisten. Er ging te veel tijd naar het controleren van werkbladen, het geven van instructies en het organiseren van de opdrachten, zodat er nauwelijks tijd overbleef voor het aanbieden van nieuwe leerstof en remediëring. Ik liep letterlijk van het ene niveau naar het andere en ik had handen en tijd te kort om alles behoorlijk rond te krijgen. Cursisten moesten bijgevolg te lang wachten op nieuwe opdrachten, controle, een woordje uitleg en remediëring. Betrokkenheid bij het eigen leren was minimaal en het ontbrak aan initiatief. Allemaal duidelijke signalen dat het dringend beter moest. Dit waren echter niet de enige problemen waarmee we geconfronteerd werden.

Een klein domein betekent automatisch ook weinig educatie-

ven. Dat is een enorme beperking om, in het kader van de modularisering, materialen aan te kunnen maken. Er is dan ook voor elke module een enorm gebrek aan werkbladen, didactisch materiaal, educatieve spelen, goede software en noem maar op. Er zijn veel ideeën maar er ontbreken middelen, tijd en educatieven om het allemaal uit te werken. In deze omstandigheden is variatie in aanbod en werkvormen niet vanzelfsprekend. Het aanbod wordt al snel te eenzijdig en beperkt zich hoofdzakelijk tot het maken van werkbladen. Het is ook niet altijd eenvoudig om de juiste beginsituatie van deze cursisten te achterhalen. Velen die uiteindelijk de stap zetten om hun rekenachterstand weg te werken, willen immers een nieuwe kans. Ze geven echter snel aan dat ze bepaalde rekenvaardigheden nooit eerder hebben geleerd. Dit maakt voor hen de lessen een stuk veiliger. Wanneer dan in de les blijkt dat ze wel een groot deel van de kennis bezitten, schiet je als educatieve vaak tekort met je voorbereiding en materiaal.

Opvallend voor deze doelgroep is de fragmentarische rekenkennis. De cursisten hebben dingen al dan niet onthouden van de rekenlessen van vroeger of beschikken over vaardigheden die ze zichzelf hebben eigen gemaakt. Wat niet wil zeggen dat die altijd goed zijn. Natuurlijk tracht je als lesgever hier flexibel mee om te gaan, maar flexibiliteit heeft helaas

Nieuwe methodiek

Met het contractwerk draagt de leraar een stuk van de organisatie, dus van de verantwoordelijkheid, aan de cursisten over. Het is een methodiek om in een educatieve situatie, bijvoorbeeld een rekenles, het nuttige van maximale leerresultaten te koppelen aan het aangename van cursisten die zelfstandig bepalen hoe ze hun tijd indelen (wat de betrokkenheid bij het leren verhoogt). Iemand die wat meer moeite heeft met bepaalde leerstof kan daar probleemloos meer tijd voor uittrekken of vindt in zijn pakket extra oefeningen om de leerstof onder de knie te krijgen.

De leerkracht geeft elke cursist een contract. Het contract bevat niet meer dan een overzicht van de taken die een cur-

De cursisten hebben de mogelijkheid om de taak zelf te corrigeren met behulp van een verbeter sleutel. Op deze manier zien ze onmiddellijk resultaat, wat extra motiveert. Hierdoor heeft de lesgever de kans korter op de bal te spelen wanneer er remediëring nodig is. Als een taak afgewerkt en gecontroleerd is, geeft de cursist dit aan op zijn contract en geeft hij zichzelf een beoordeling.

Voordelen

De intensiteit en intrinsieke motivatie van de cursisten is zeker groter dan bij klassikale werkbladopdrachten. Heel wat materiaal dat anders door gebrek aan tijd misschien niet aan bod kan komen, kan dan zinvol ingeschakeld worden.

D E R E K E N H O E K

Vlugge cursisten worden niet meer geremd door het feit dat de zwakkere cursisten meer instructie nodig hebben. Zij kunnen op hun eigen tempo doorwerken aan hun pakket. De cursisten krijgen langzamerhand overzicht over tijd, leren keuzes maken, leren zelfstandig werken en zich verantwoordelijk voelen voor het uitvoeren van een opdracht. Zij leren eveneens het positieve ervaren van een afgerond stuk werk. Deze manier van werken laat toe op verschillende niveaus te differentiëren zonder dat de lesgever voortdurend instructies moet geven. Het is mogelijk om een heel scala aan opdrachten toe te voegen.

Tijdens het contractwerk wordt er, al dan niet bewust, gewerkt aan verschillende vaardigheden en attitudes. Cursisten moeten initiatief nemen en keuzes maken. Ze moeten met elkaar overleggen om materialen of computers te kunnen gebruiken. Ze moeten activiteiten plannen en verantwoordelijkheid nemen. Ook de zelfevaluatie is een rechtstreekse confrontatie met hun eigen leren.

Het is niet de bedoeling dat cursisten volledig aan hun lot overgelaten worden en nieuwe leerstof zelf moeten verwerken. Integendeel, je kunt jezelf vrijstellen van taken die de cursisten gemakkelijk zelf kunnen doen of kunnen leren. Hierdoor komt er tijd vrij, zodat je nieuwe leerstof in kleine niveaugroepjes kunt aanbieden of dat je je meer kunt toespitsen op een individuele aanpak.

Voor iedereen

Ik hoor het u al denken: 'Dit kunnen mijn cursisten nooit.' Inderdaad, dat dachten wij aanvankelijk ook. Vandaar dat we deze werkvorm het eerste jaar alleen bij de hoge niveaus hebben gebruikt. Toen we veel positieve reacties kregen, hebben

we de werkwijze afgelopen schooljaar ook voor de lagere niveaus geïntroduceerd. Onze bezorgdheid bleek volkomen onterecht.

Uiteraard moet je deze werkvorm in een zeer beperkte vorm introduceren zodat cursisten zich ermee vertrouwd kunnen maken. Deze methodiek geeft een vaste en duidelijke structuur aan de lessen. Het is juist deze structuur die een veilig klasklimaat creëert. Het valt ons op dat cursisten beduidend beter zijn gaan presteren en behoorlijke vorderingen maken. Zolang er aandacht blijft voor de haalbaarheid van het vooropgestelde pakket, heeft de cursist keer op keer een succeservaring.

Natuurlijk loopt het allemaal niet vanaf het eerste contract perfect. Sommige cursisten moeten geholpen worden bij het plannen. Het vraagt een maand of twee voor ze aan de organisatievorm gewend zijn.

Het enige probleem is dat deze werkvorm enorm veel materiaal vraagt. Het contractwerk is immers pas echt goed als je over een voldoende en gevarieerd aanbod beschikt. Laat dit laatste je vooral niet afschrikken. Werkelijk alles kun je gebruiken om een individueel contract samen te stellen. Zolang dit alles maar deel uitmaakt van een weloverwogen leerlijn en gekoppeld is aan de vooropgestelde doelstellingen. Misschien dat deze methodiek een hulp kan zijn voor iedereen die in een rekengroep met veel heterogeniteit geconfronteerd wordt.

Noot

¹ In september 2005 is in Vlaanderen een modulaire leerlijn ingevoerd. Zie ALFA-nieuws 9.4.